

Allah, Felsefe ve Bilim - Caner Taslaman (v.d.) (Alıntılar)

:date: 2015-11-15

Birçok ateist, başka bir hipotezi, benim çok-evrenler hipotezi dediğim şeyi savunmaktadırlar. Bu hipotezin en popüler versiyonuna göre, hayali olarak bir “evren üretici” (universe generator) şeklinde düşünülebilecek fiziksel bir süreç vardır ve bu süreç çok sayıda veya sonsuz sayıda evren üretmektedir; her bir evren gelişiğüzsel seçilmiş bir başlangıç şartları kümesine ve fizik sabitlere ait değerlere sahiptir. (p. 21)

Ama test-edilebilirlik, neden epistemik açıdan konuyla alakalı olsun ki? Ne de olsa test-edilebilirlik, gelecekte bir teoriye karşı kanıt bulabilmekle alakalı bir şeydir. Ancak bir hipotezin doğruluğunun (veya empirik yeterliliğinin) ihtimaliyeti için önemli olan, şu anda onun lehine olan kanıttır, gelecekte onun aleyhine kanıt bulmanın mümkün olup olmadığı değildir. (p. 23)

---

tasarım argümanına getirilen tipik bir itiraz, onu analogi temelli bir argüman kalıbına sokmak, ve sonra bu bağlamda analogi temelli argümanların ölümcül derecede kusurlu olduklarını ileri sürmektir. (p. 24)

İki rakip hipotezi değerlendirmeye aldığımızda, bir gözlem, hangi hipotez altında en yüksek ihtimaliyete sahip ise (veya en az ihtimaldışı ise), gözlem o hipotez lehine kanıt sayılır. (p. 25)

---

ince-ayar kanıtı, ateistik tek-evren hipotezi karşısında teizmi desteklemektedir, fakat argümanın kendisi, her şey hesaba katıldığında, teizmin evrenin en makul açıklaması olduğunu göstermemektedir. (p. 30)

Tanrı, her yönüyle iyi bir varlık olduğu, ve akıllı bilinçli varlıkların var olmaları iyi olduğu için, Tanrı’nın akıllı yaşamı destekleyecek bir dünya yaratması şaşırtıcı veya ihtimal dışı değildir. (p. 31)

Mevcut tabiat yasaları göz önünde tutulunca, (çekim-kuvveti gibi) fizik sabitlerinin hayata izin veren değerlerinin aralığı, hayata izin vermeyen değerlerin etrafı çevreleyen aralığına kıyasla küçüktür. Bir hedef tahtası analogisi bu noktayı izah etmemize yardım edebilir. Eğer bir okun, çok ama çok büyük bir boş bölge tarafından çevrelenmiş çok küçük bir hedefe isabet ettiğini görseydik, biz hâlâ o okun hedefe isabet etmesini, hedef tahtasının diğer bölgelerinin hedeflerle

dolu olup olmadığını bilmesek bile, okun hedefe hedef alındığına dair bir kanıt olarak sayardık. (p. 35)

[B]azıları, ince-ayarın ateizm altında gerçekten ihtimal-dışı veya şaşırtıcı olmadığını, bilakis bu sonucun basitçe bizim var olduğumuz gerçeğinden çıktığını ileri sürmüşlerdir. (p. 35)

John Leslie'nin (1988, s.304) tesbit ettiği üzere, eğer elli keskin nişancının hepsi de beni ıskalarsa, buna verilecek "eğer onlar beni ıskalamamış olsalardı, ben bu olguyu düşünmek üzere burada olmazdım" cevabı yeterli değildir. (p. 36)

Eğer teist, bir ateiste, Tanrı'yı postulat olarak koymanın, insanın dünya görüşünün karmaşıklığını fiilen azalttığını gösterebilirse, o zaman ateistin, teist olması gerekir. (p. 37)

---

ateist itiraza ilk cevap, bir sanat eserinin tasarımcısının, tasarlanan eser kadar karmaşık olması gerektiği şeklindeki ateist iddianın kesinlikle apaçık olmadığını tesbit etmektir. (p. 38)

Teistin bu itiraza verebileceği son ve bence en iyi cevap, Tanrı'nınki gibi bir "üst-zihin" (supermind), evreni yaratmak için, yüksek dereceli izah-dışı organize bir kompleksliğe gerek duymayacağını göstermektir. (p. 39)

Fakat eğer sadece bir tek evren varsa, bunu kendisiyle kıyaslamak için referans olacak bir evrenler sınıfı yoktur ve bu sebeple, ince-ayarın bu bağlamdaki ihtimal ve ihtimal-dışı-lığıyla ilgili iddialar bir anlam ifade etmemektedir. (p. 40)

---

ateistik tek-evren hipotezi altında, tabiattaki güç şiddetlerinin muazzam aralığı göz önünde tutulunca, çekim-kuvveti şiddetinin hayata izin veren aralığa denk gelmiş olmasını çok hayret verici bulmalıyız. (p. 44)

Evren üretici, bir piyango bileti üreticine benzer bir şey olarak düşünülebilir: nasıl ki yeterince bilet üretildiği takdirde bir kazanan numaranın nihayetinde ortaya çıkmasında şaşılacak bir şey yoksa, yeterince evren üretildiği takdirde ince-ayarlı bir evrenin meydana gelmesinde de şaşılacak bir şey olmayacaktır. (p. 51)

Sonuçta, evrenler yerine sadece ekmek somunları üreten bir ekmek makinesi gibi dünyevi bir eşya bile, düzgün ekmek somunları üretmek için çok iyi tasarlanmış olmalıdır. Eğer bu doğruysa, o zaman ince-ayarın bir açıklaması olarak bir tür çok-evrenler üreticine başvurmak, sadece, tasarım meselesini bir kademe yukarıya, yani çok-evrenler üreticini kim tasarladı sorusuna yükseltecektir. (p. 56)

---

asrın en ünlü teorik fizikçilerinden biri olan Paul Dirac, “bir kişinin denklemlerinin güzelliğe sahip olması, onların deneye uygun hale getirilmesinden daha önemlidir” (1963, s.47) iddiasında bulunacak kadar ileri götürmüştür işi. Şimdi, böylesi güzellik, zarafet ve hüner, eğer evren Tanrı tarafından tasarlanmışsa bir anlam ifade edecektir. Ancak, çok-evrenler hipotezi altında, temel yasaların zarif veya güzel olmalarını beklemek için hiçbir sebep yoktur. (p. 60)

Daha sonra natüralist-ateistlerin birçoğunun da insanlarda var olduğunu kabul ettikleri altı tane doğal ve temel arzuyu ele alıp, birbirlerinden farklı ve çok önemli bu arzuların hepsinin Allah’ın varlığını gerektirdiğine dikkat çekeceğim. (p. 72)

Bir insanın fiziki açlığı, ona ekmek verileceğini ispat etmez; Atlantik’in üzerinde bir salda açlıktan ölmesi mümkündür. Fakat elbette insanın açlığı, yemek yeme suretiyle bedenini yenileyen bir canlı türü olduğunu ve yeni-lebilecek şeylerin olduğu bir dünyada yaşadığını ispat eder. (p. 82)

Her insanın doğuştan sahip olduğu korkma duygusu ve “korkuların giderilmesi arzusu”, doğuştan sahip olduğumuz, gelecek hakkında, evren hakkında ve kendi acizliğimiz hakkında düşünme yeteneğimizle birleşince; doğuştan, bizi Allah’a muhtaç eden arzulara sahip olduğumuz olgusu karşımıza çıkar. (p. 88)

“mutluluk arzusu”nu hareket noktası yaparsak; içimizdeki bu arzuyu tatmin etmeye bu dünyadaki sunulanların niteliğinin de, bu dünyadaki zaman süresinin de yetmediğini anlayabiliriz. Bu ise içimizdeki bu arzunun tatmininin ahiret yaşamının varlığını gerektirmesi demektir; ahiretin varlığı ise daha önce belirttiğim gibi Allah’ın varlığını gerektirir. Bu dünyanın, “mutluluk arzusu”nu tatmin edemediğini gören herkes, bu arzunun Allah olmadan tatmin olamayacağını görür. (p. 89)

Eğer kendimde, bu dünyadaki hiçbir deneyimin tatmin edemediği bir arzu tespit edersem, bunun en muhtemel açıklaması başka bir dünya için yaratılmış olduğumdur. (p. 89)

Daha önce görüldüğü gibi incelediğim altı arzusun kimilerinin insanda olduğunu tespit eden ateistler, bu arzuların Allah'ın varlığını gerektirdiğini görmüşler, Allah'a ve dine inanmayı "arzuların tatmini" olarak değerlendirmişlerdir. (p. 105)

Eğer evrim sürecinde bu arzuların oluştuğu kabul edilirse; evrimi, Allah'ın yaratma yolu ve doğal seleksiyonu "Allah'ın yaratma araçlarından biri" kabul eden anlayışlar desteklenmiş olmaz mı? Bizde doğuştan var olan bu doğal ve temel arzular, eğer bu evrene aşkın bir Allah'ın varlığını gerektiriyorsa, bu evrim ve doğal seleksiyonun Allah'a gözlerimizi çevirttiği anlamına gelmez mi? (p. 108)

Pierre Teilhard de Chardin'den, Dobzhansky'den, Francis Collins'e kadar -aralarında önemli farklar olsa da- evrimi Allah'ın yaratma yöntemi olarak görenlerin yaklaşımları destek bulmuş olmaz mı? (p. 109)

Descartes "Düşünüyorum, öyleyse varım (Cogito ergo sum)" diyerek şüphe-den uzak ilk bilgiyi elde ettikten sonra bilmenin bilmemekten daha "mükemmel" olduğunu kavrayarak zihninde "mükemmel" kavramının varlığına ulaşır. Bu kavramın ise zihnine ancak "Mükemmel bir Varlık" tarafından, yani Allah tarafından konmuş olabileceğini, zihnin bu kavramı uydurmuş olamayacağını söyler. (p. 112)

---

bunların Allah tarafından oluşturulmuş olduğu görüşünün, alternatifi olan bunların rastgele süreçlerle oluştuğunu savunan natüralizm görüşünden, daha rasyonel bir açıklama olduğu savunulmaktadır. (p. 113)

Dini "dileklerin-tatmini" olarak gören birçok ateistin, felsefeleri ve psikolojileri gereği bu yaklaşıma ise şöyle yanıt vereceklerini tahmin etmek zor değildir: "İnsanların arzuları gerçekten de Allah ile beraber ahiret yaşamının da dinlerin de varlığını gerektirir. Allah var olsaydı bunlara inanç elbette rasyonel olacaktı. Fakat Allah yoktur." Diğer yandan Allah'a inanan ama bir dine inanmayan bir kitle de vardır. Böylesi bir argüman o kitleye karşı kullanılabilir. (p. 117)

Arzularımızdan hareketle mevcut dinler ve mezhepler arasında seçim yapabileceğimizi iddia etmiyorum. Fakat burada sunulan argümandan çıkan sonuçlar; inanılması gereken dinlerin sahip olması gerekli temel şartlardan önemli bir kısmını anlamamıza da katkıda bulunmaktadır ki bu şartlarla mevcut birçok din veya mezhep elenebilir (örneğin Allah'ın varlığına ontolojisinde yer vermeyen Budizm elenebilir). (p. 121)

Kuran'daki "benliklerimizde deliller olduğu"nu söyleyen ayetlere rağmen, İslam düşünürlerinin, doğuştan sahip olduğumuz özelliklerden hareketle sofistike argümanlar geliştirmediklerini ve bu özelliklere hak ettiği ölçüde dikkat çekilmediğini belirtmeliyim (bu ve bu konuyla ilgili diğer çalışmalarındaki temel hedeflerimden birisi bu açığı kapamaktır). Örneğin 51-Zariyat Suresi 21. ve 41-Fussilet Suresi 53. ayetlerde "benliklerimizde deliller" olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca 30-Rum Suresi 30. ayette; Allah'ın insanlara verdiği yaratılış özelliklerine, yani "fıtrat"a uygun olarak dine yönelmemiz söylenir. İlâveten aynı ayette "Allah'ın yaratışında bir değişiklik olmadığı", "Dosdoğru dinin bu olduğu" ve "İnsanların çoğunluğunun bundan habersiz olduğu" da vurgulanmaktadır. (p. 123)

Aksiyoloji: Değerler bilimi. (p. 125)

Ahlaki realizmin savunucusuna göre; nasıl ki bilimsel, matematiksel ve mantıksal önermelerin doğruluk değeri toplumun inançları ve bizim teorilerimizden bağımsızsa, aynı şekilde ahlaki önermelerin doğruluk değeri de toplumun inançları ve bizim teorilerimizden bağımsızdır. (p. 128)

Eğer bir argümandaki bütün öncüller olgusalsa, o zaman sonuç olgusal olmak zorundadır, yani diğer bir deyişle aksiyolojik olamaz. "Dir-cümleli" öncüllerden oluşan bir argümandan, "meli-cümleli" bir sonuç çıkarmak mümkün değildir. (p. 137)

Ünlü ateist felsefeci John Mackie, doğalcılıkta nesnel ahlaki önermeler olamayacağını göstermiş; doğalcılığın da doğru olduğu varsayımı ile ahlaki realizmi reddetmiştir. (p. 139)

Bir tane bile nesnel aksiyolojik önerme varsa, o zaman beşinci öncül doğrudur. Her insanın inandığı en az bir tane temel ahlaki ilke vardır. Mesela "Çocuğa tecavüz etmek kötüdür" ilkesinin, nesnel olarak doğru olduğuna inanıyorsanız, o zaman size göre beşinci öncül doğrudur. (p. 141)

Mesela Mozart'ın yaptığı müziğin nesnel olarak bir eşeğin anırmasından daha estetik olduğuna, ya da Dostoyevski'nin yazdığı romanların sıradan bir dilekçeden estetik açıdan daha değerli olduğuna inanıyorsanız, size göre de beşinci öncül doğrudur. (p. 142)

Çünkü görece ahlaka inanan birini karısı aldattığında, ya da parası çalındığında, bu durumlara yanlış gözüyle bakar ve isyan eder. Bu isyanın kökeninde, sezgilerimizin bize açık bir biçimde haksızlığa uğradığımızı söylemesi yatmaktadır. (p. 149)

Pojman bir sınavda kağıtları çok iyi olmasına rağmen, görece ahlaki savunan bütün öğrencilerini, o dersten sınıfta bırakmış. Bunun üstüne öğrenciler “adaletsizlik” iddiasıyla itiraz etmişler. Hiç kimse notunu kabul etmek istememiş. (p. 149)

Mesela bir pedofille çocuk tecavüzünün doğru olup olmadığını tartışabilirsiniz, ama bu durum, çocuk tecavüzü tartışmasında bir haklı taraf olmayacağı anlamına gelmez. Görüş ayrılığı olması nesnel ahlak olmadığını göstermez. (p. 151)

Diğer bir itiraz da Evrim Teorisi’ne dayanılarak getirilmeye çalışılmıştır. Bu itiraza göre “ahlak” dediğimiz şey, herhangi bir organımız gibi evrim süreci boyunca gelişmiş, tek amacı çoğalma ve bizi hayatta tutmak olan bir içgüdüdür. (p. 157)

“Çocuklara işkence yapmak yanlıştır” iddiasının kökeni evrimsel mekanizmalar olabilir. Ancak bu söz konusu iddianın yanlış ya da yanlısıma olduğunu göstermez. Mesela bir akıl hastasını alalım, bu kişi etrafta uçan atlar görüyor olsun. Aldığı bir ilaç sayesinde bu atların gerçekten var olmadığına inanmaya başlasın. Onun bu inancının ilaç etkisinden oluşması bu inancının doğru olduğunu, gerçekten de uçan atlar olmadığı gerçeğini değiştirir mi? (p. 159)

Ünlü evrimci felsefeci Daniel Dennett’in örneğini kullanırsak; insanların bulunduğu tüm mızraklardaki uç sivri olmuştur. Bu seçimi evrime bağlamak, insanda bir çeşit mızrak ucu geni olduğunu iddia etmek, elbette ki komik olacaktır. (p. 160)

Mızraklar uçları sivriyken daha çok işe yaradıkları için, zeki bir varlık olan insan, hep sivri uçlu mızraklar kullanmıştır. (p. 160)

Mutasyon ya da değişim tesadüfidir dediğimiz zaman kastettiğimiz şey yeni genetik özellikler ile verilen ortamdaki organizmanın adapte olma ihtiyacı arasında bir ilişki olmadığı iddiasından ibarettir. (p. 161)

“tesadüf” ifadesiyle kastedilen şey, canlılarda Lamarckçı bir yapının olmadığıdır. Yani canlılar dış koşulları sezip, genetik yapılarını koşullara göre değiştirmezler. Genetik değişimler çevre koşullarından bağımsız bir şekilde gerçekleşir (p. 162)

Bu tarz bir iddia ise hiçbir şekilde Tanrı’nın bu dış koşulları yaratıp, canlıların bu yöntemle ortaya çıkardığı iddiası ile çelişmez. (p. 162)

Tanrı, bize, pekâlâ nesnel ahlakı görmeye yarayan sezgileri evrimsel süreçlerle vermiş olabilir. Teistik evrim yorumunda, nesnel ahlakın ortaya çıkma ihtimalinin düşük olduğunu varsaymak için hiçbir gerekçemiz yoktur. (p. 163)

“Yalnızca doğrulanabilen/yanlışlanabilen cümleler anlamlıdır” cümlesinin kendisi doğrulanamaz/yanlışlanamaz. Dolayısı ile bu ilkeyi kabul edersek, ilkenin kendisinin anlamsız olduğunu da kabul etmememiz gerekir! (p. 165)

Ne kadar deney yaparsanız yapın istatistiksel bir önermeyi deneysel olarak doğrulayamazsınız. (p. 166)

Platonist ateizmin birçok önemli sorunu vardır. Birincisi, her şeyden önce görüşün kendisi çok gariptir, zaman-mekân dışında merhamet, adalet, iyilik gibi normal şartlarda kişilere özgü özelliklerin var olduğu iddiasını anlamak gerçekten güçtür. (p. 168)

..

Objections to platonic atheism applies to objective ethics as well. – E.

Ancak bu çok garip bir durumdur, zaman-mekân dışında, değişmeyen, nedensel ilişkiye girmeyen değerler nasıl olur da zaman-mekân içindeki varlıkların (yani kişilerin merhametli, cömert... olması gibi) tariflere dönüşebilirler? Bu soruya da cevap vermek mümkün değildir. (p. 169)

“Tanrı’nın Doğası başka türlü olsaydı ahlak da başka türlü olurdu, dolayısı ile bu bakışta ahlak nesnel değildir” iddiasının, Tanrı’nın ahlaki sıfatlarının zorunlu olduğu (Doğası’ndan kaynaklandığı) bilgisinin ışığında yanlış olduğu açıktır. Tanrı’nın Doğası zaten başka türlü olamazdı ki, ahlak da başka türlü olabilsin. Tıpkı üçgenin üç kenar dışında başka bir sayıda kenarı olamayacağı gibi. (p. 173)

Russell'ın veciz bir şekilde ifade ettiği gibi, “Evren sadece oradadır, hepsi de bundan ibarettir.” (p. 178)

..

Thinking the infinity requires infinite mental power. – E.

Bu tür tuhafıklar gerçek sonsuz sayıda nesnelerin var olmasının imkânsız olduğunu göstermektedir. (p. 183)